

Landskapsprogram 2011–2014 för hela Nyland

Utkast

UTKAST

Östra Nylands landskapsstyrelsen 14.6.2010
Nylands landskapsstyrelsen 14.6.2010

Uudenmaan liitto | Nylands förbund

Aleksanterinkatu 48 A | 00100 Helsinki
Alexandersgatan 48 A | 00100 Helsingfors
puh. | tfn +358 (0)9 4767 411
toimisto@uudenmaanliitto.fi | www.uudenmaanliitto.fi

Itä-Uudenmaan liitto | Östra Nylands förbund

Rauhankatu 29 | 06100 Porvoo
Fredsgatan 29 | 06100 Borgå

puh. | tfn +358 (0)40 351 3966
maakunta@ita-uusimaa.fi | www.ita-uusimaa.fi

Innehåll

Inledning	4
Utgångspunkter för utvecklingen	6
Utvärdering av det föregående landskapsprogrammets effekt	6
Verksamhetsmiljön	6
Utvecklingsstrategier och linjedragningar (programmets strategigrund)	12
Mål och åtgärder åren 2011-2014 enligt handlingslinje (HL)	13
HL 1: Samarbetet i det nya området och områdenas roller	13
HL 2: Metropollandskapets konkurrensfördel	14
HL 3: Invånarnas välfärd och förutsättningar för service	16
HL 4: Region- och samhällsstrukturen samt miljön	18
Genomförande och uppföljning	21
Konsekvensbedömning och deltagande	22
Deltagande	22
Konsekvensbedömning	24
Bilagematerial	26

Inledning

Nylands förbund och Östra Nylands förbund bereder tillsammans landskapsprogrammet för åren 2011-2014. Avsikten är att bägge landskapsfullmäktige ska godkänna landskapsprogrammet i december 2010.

Lagen om utveckling av regionerna och en förordning som utfärdats på basis av den styr beredningen av landskapsprogrammet. Enligt lagens 25 § ska landskapsprogrammet utarbetas så att dess effektivitet med tanke på Närings-, trafik- och miljöcentralernas strategiska planering och styrning säkerställs.

Landskapsprogrammet för hela Nyland utarbetas enligt arbetsprogrammet under landskapsförbundens ledning i samarbete med Nylands och Östra Nylands kommuner samt med statens regionala myndigheter som beviljar finansiering (Närings- trafik- och miljöcentralen ELY, Regionförvaltningsverket AVI) och med områdets övriga aktörer. Landskapsprogrammet för hela Nyland avser landskapet som utvidgas från och med början av år 2011 och programmet berör 28 medlemskommuner, landskapets invånare, företag och organisationer.

Landskapsprogrammet upptar utvecklingsmålen som baserar sig på landskapets möjligheter, behov och särdrag samt uttrycker områdets politiska vision. Landskapsprogrammets uppgift är att styra regionförvaltningens aktörer.

I och med att regionförvaltningen revideras framhävs bl.a. landskapsprogrammets och dess genomförandeplans betydelse för regionutvecklingen. Landskapsprogrammet inverkar på innehållet i planerna som styr och utvecklar de statliga regionmyndigheternas verksamhet och på de anvisade statsmedlens mängd och hur de allokeras. Nylands ELY-centrals strategiska resultatplan 2010-2011 revideras hösten 2010 och år 2011 inleds beredningen av resultatplanerna för åren 2012-2015.

På basis av landskapsprogrammet och dess genomförandeplan allokeras den regionala utvecklingsfinansieringen till projekten. Programmet sammanställer intressebevakningens behov på många plan. Utvecklingsverksamheten i kommunerna ska enligt förslag riktas enligt programmets mål.

I beredningen har man tillsammans med Nylands ELY-central sökt nya samarbetsformer för att sammanfoga målen och åtgärderna på landskapsnivå och för att därigenom ge programmet effektivitet. Regional effektivitet har också varit utgångspunkten för handlingslinjerna och målen som har inlemmats i programutkastet.

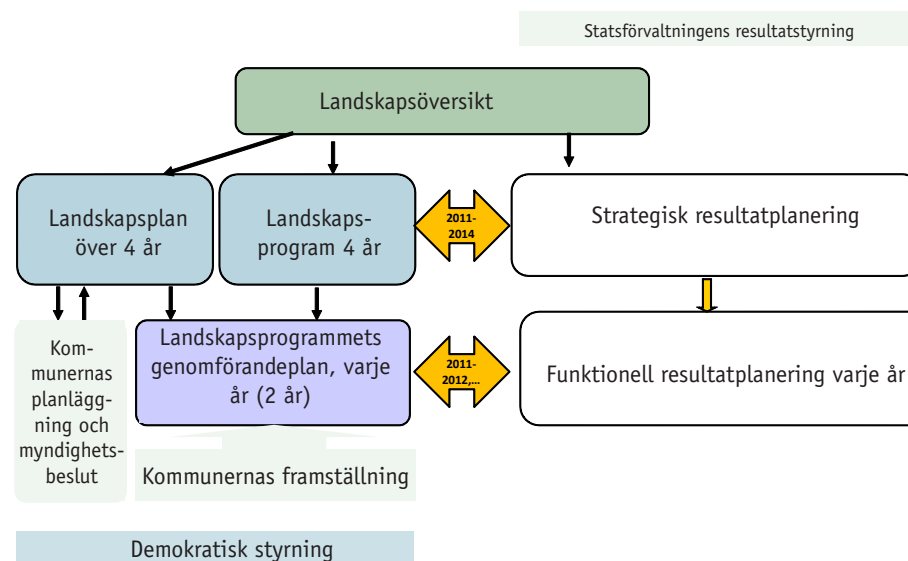
Programmets strategiska linjedragningar och huvudmål grundar sig på Nylands och Östra Nylands landskapsöversikter vilka är upgjorda på lång sikt. När förbunden sammanslås har verksamhetsmiljön i hela Nyland samt aktuella utvecklingsutmaningar i dess olika delar analyserats.

Huvudmålen i landskapsprogrammet är att

- dra nytta av metropollandskapets konkurrensfördel
- skapa förutsättningar för invånarnas välfärd samt för att trygga och förnya servicen
- utveckla region- och samhällsstrukturen och miljön på ett hållbart sätt.

Samarbetsformerna i det nya området kommer tillsammans med kommunerna att förtydligas så att målen kan vidareutvecklas. I programmet framläggs också linjerna i sådana frågor som tillsammans ska vidareutvecklas inom landskapsförbundens samarbetsområde.

Regionstrukturmodeller har utarbetats samtidigt med beredningen av landskapsprogrammet. Modellerna är underlaget för Nylands och Östra Nylands nya, gemensamma landskapsplan. Efter remissen utformas i slutet av år 2010 grundlösningen för planens region- och samhällsstruktur utgående från strukturmodellerna. Avsikten är att beredningen av den gemensamma landskapsplanen inleds i början av år 2011 när förbunden sammanslås. Åtgärderna som föreslås i landskapsprogrammet för regionstrukturens del främjar genomförandet av landskapsplanerna. De tidigare fastställda landskapsplanerna gäller tills miljöministeriet har fastställt den

Kopplingarna mellan landskapsplaneringen och den statliga regionförvaltningens planering.

nya landskapsplanen efter år 2012. För trafikens del står landskapsprogrammet i linje med de tidigare utarbetade, regionala trafiksystemplanerna och deras gällande avsiktsförklaringar (intensionsavtal).

Utvecklingsmålen för hela Nyland och de centrala genomförandeåtgärderna åren 2011-2014 inklusive motiveringar presenteras enligt handlingslinje. Dessutom beskrivs programmets beredningsprocess och konsekvenserna av de ställda målen i programmet bedöms.

Det centrala bakgrundsmaterialet som inverkar på beredningen framgår av bilagan.

Utgångspunkter för utvecklingen

Utvärdering av det föregående landskapsprogrammets effekt

I utvärderingen av det föregående landskapsprogrammet konstateras att landskapsprogrammet för Nyland har haft mindre effekt än i övriga landskap. Detta beror på det stora antalet aktörer och en mångformig verksamhet.

I arbetet med landskapsprogrammet för Nyland som utvidgas i början av år 2011 är det särskilt viktigt att granska huvudstadsregionen och de övriga Nyland på samma gång och ta fram centrala lösningar för utveckling på landskapsnivå.

Verksamhetsmiljön

Hela Nyland är ett huvudstads- och metropollandskap som har en stark och speciell roll i Finland. I området bor 28 % av landets befolkning, där finns 33 % av arbetsplatserna och i området produceras 38 % av landets bruttonationalprodukt. Metropollandskapet **med en befolkningskoncentration om 1,5 miljon är också enligt europisk skala ett betydande område** och ett av Europas rikaste och konkurrenskraftigaste storstadsområden. Området ingår tillsammans med nordens övriga städer, de baltiska ländernas huvudstäder och S:t Petersburg samt med Tysklands stora städer inom Östersjöns influensområde i stadsområdesnätverket vid Östersjön. Områdena är sinsemellan samarbetsparter, men samtidigt också konkurrenter. Östersjöområdet och de stora stadsområdena i övriga Europa är i många avseenden metropollandskapets naturligaste jämförelseobjekt.

Metropollandskapet **består av många delområden med olika roller** och geografiska, historiska, ekonomiska, språkliga och politiska särdrag. Landskapet är också i Finlands skala en tät helhet där delområdena sinsemellan via företagsverksamheten, trafiken, arbetspendlingen och flyttningsrörelsen har en aktiv växelverkan.

I verksamhetsanalysen indelas metropollandskapet i fyra delområden: huvudstadsregionen, Helsingforsregionens kransområde, Västra Nyland och Östra Nyland.

Regionekonomi, konkurrenskraft och företagsverksamhet

Den **ekonomiska aktiviteten** i landskapet har anknytning till många faktorer som är specifika för storstadsområden. Området är ett nationellt och internationellt trafik- och kommunikationscentrum. I sig är det också ett stort konsumtions- och arbetsmarknadsområde och en kompetenskoncentration.

Bruttonationalprodukten per capita är en tredjedel större än i hela Finland och i medeltal hälften större än i 27 EU-länder (år 2007). I metropollandskapet finns företag och deras personal är i förhållande till befolkningsmängden betydligt större än på annat håll i landet.

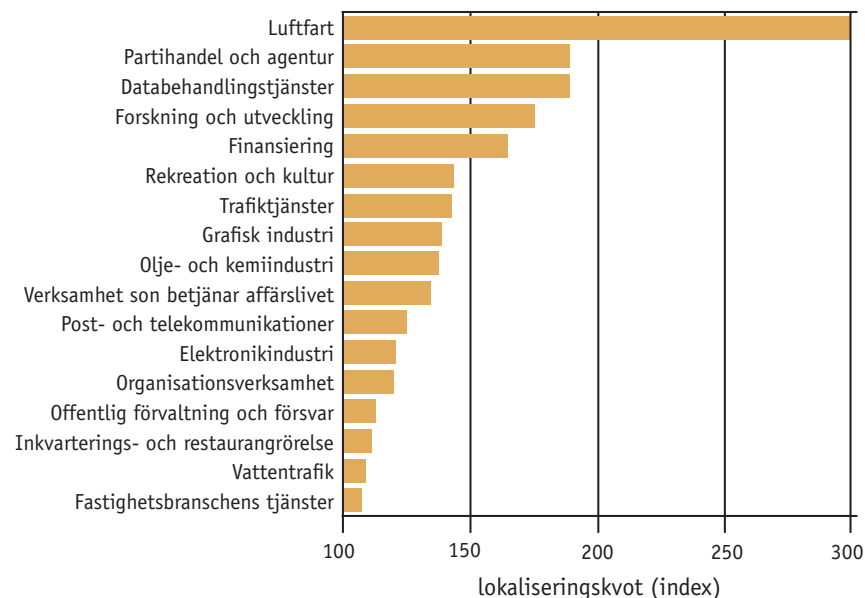
Näringsstrukturen är servicedominerad. De starkaste specialiserade branscherna är partihandel och logistik, internationell persontrafik, produktion och informationsförmedling, specialiserade servicebranscher, hög teknologisk industri och service, oljeindustri och kemisk industri (speciellt i Östra Nyland), forskning, utveckling och hög utbildning samt funktioner i anslutning till rollen som landets centrum för förvaltning och beslutsfattande. **Mellan metropollandskapets delområden förekommer stora skillnader i specialiseringen inom näringsverksamhet.**

Arbetsplatssjälvförsörjningen (%) och särdragen i företagsverksamheten inom metropollandskapet:

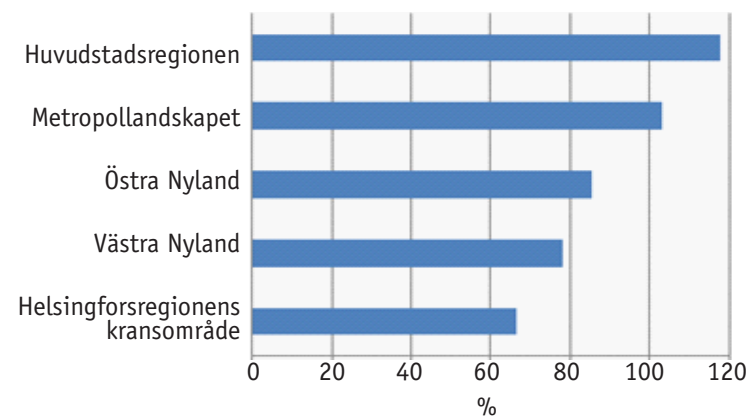
- **Huvudstadsregionen (120 %)**
  - ca 80 % av metropollandskapets arbetsplatser
  - en koncentration av specialiserade servicebranscher
  - en koncentration av logistik och kommunikationsteknologi
- **Helsingforsregionens kransområde (67 %)**
  - bostadsområde
  - metall- och byggmaterialindustri
  - logistik och lagring
- **Västra Nyland (80 %)**
  - de största koncentrationerna (Lojo, Raseborg och Högfors)
  - mångsidig industri (metall, byggmaterial, trävaror, papper, kemisk industri)
  - logistik – Hangö hamn
  - primärproduktionen har en stark roll
- **Östra Nyland (85 %)**
  - Borgå är den största koncentrationen, Lovisa har en stark roll
  - olja – kemi – energi, internationellt och nationellt betydande
  - en mångsidig småindustri och medelstor industri
  - primärproduktionen har en stark roll.

Efterfrågan på specialiserade branscher i metropollandskapet råder huvudsakligen på annat håll i Finland och i allt större grad också i grannländerna. Den ekonomiska utvecklingen och konjunkturväxlingarna har därför ett ömsesidigt beroendeförhållande. När tillväxten efter recessionen igen kommer i gång, uppskattningsvis från och med år 2011, beräknas produktionen och sysselsättningen i metropollandskapet växa snabbare än i hela Finland eller i hela EU (Cambridge Econometrics 2009). Den närmaste framtiden är förknippad med stora osäkerhetsfaktorer, bl.a. landskapets starka beroende av några nyckelbranscher, speciellt framställningen av datakommunikationsprodukter, som är landskapets starkaste globala kluster.

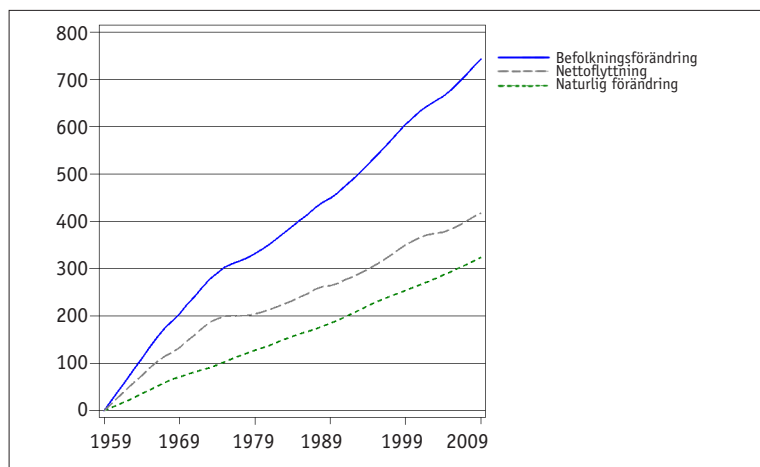
Betydelsen av beräknad verksamhet inklusive behoven av kompetens ökar ytterligare. I de regionala beräkningarna har ett mera systematiskt samarbete inletts mellan förbunden i Nyland (beräkning på lång och medellång sikt) och ELY-centralen (beräkning på kort sikt).

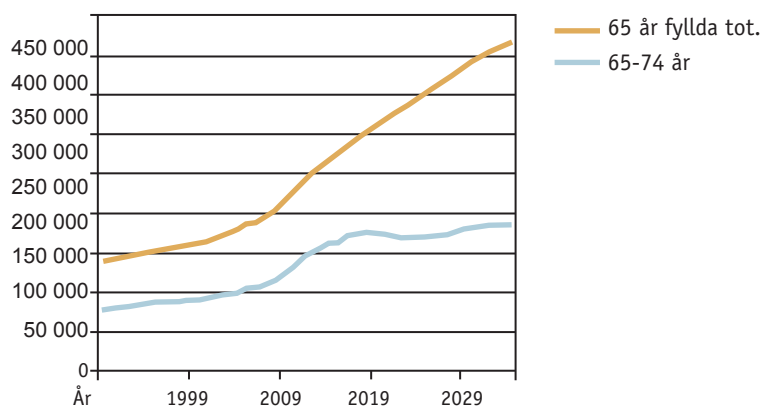
Metropollandskapets starkaste specialbranscher (arbetsplatsernas lokaliseringkvot, index, hela landet=100)

Arbetsplatssjälvförsörjningen i metropollandskapets delområden år 2007.

Förändringen (kumulativ) i metropollandskapets befolkningsmängd från år 1959 till år 2009.

Antalet pensionärer (65 år fyllda, mellan 65-74 år) i metropollandskapet åren 1990-2009 och prognos för år 2035.

Befolkningsutveckling och befolkningsstruktur

Befolkningsmängden i metropollandskapet har redan ökat kraftigt under årtionden och tillväxten har fortsatt på 2000-talet. Antalet invånare har under de senaste 50 åren ökat med 742 000 personer. Drygt hälften av tillväxten på lång sikt beror på ett inflyttningsöverskott och knappt hälften på naturlig tillväxt. På 2000-talet har inflyttningsöverskottet till största delen varit invandring.

Under 2000-talets senare del har befolkningsmängden ökat betydligt mera inom samtliga delområden än i hela landet. Trots att befolkningsutvecklingen i några enskilda kommuner har varit negativ var utvecklingen som helhet ganska enhetlig.

	2000	2005	2010	2015	2020
Befolkning 31.12. (personer)	1 394 199	1 452 083	1 535 000	1 610 000	1 683 000
Arbetskraft (personer)	752 997	772 888	798 000	817 000	858 000
Arbetsplatser	721 592	742 410	776 000	808 000	834 000
Arbetsplatssjälvförsörjning (%)	103,6	104,1	103,8	103,8	103,7
Arbetslöshetsgrad (%)	7,6	7,9	6,4	4,8	4,2
Sysselsättning (sysselsatta % 15-64 år)	71,4	70,3	70,4	72,8	73,9

Befolkningen och sysselsättningen i Nyland.

Åldersstrukturen avviker på många sätt jämfört med i hela landet. Huvudstadsregionen är en koncentration med unga vuxna. I kranskommunerna är barnens andel av befolkningen större än i andra områden. I Västra och Östra Nyland finns också barnfamiljer och pensionärernas andel är på samma nivå som i hela landet.

Befolkningen som talar främmande språk har i Finland koncentrerats till metropollandskapet. Drygt hälften av dem som talar annat språk än finska och svenska bor i området. Andelen som talar främmande språk (7 %) är tre dubbel jämfört med i övriga Finland. I huvudstadsregionen är andelen 9 % och i landskapets övriga delar knappt 3 %. **Svenskspråkigheten** har en stark ställning i metropollandskapet: i Östra Nyland är en tredjedel och i västra Nyland en fjärdedel svenskspråkiga, också i huvudstadsregionen är andelen svenskspråkiga större än i hela landet.

Förutom modersmålet är **invandrarna** en mycket heterogen grupp också när det gäller den tid de bor i landet, kunskaperna i finska och svenska, ställningen på arbetsmarknaden, kulturbakgrunden, religionen, åldern utbildningsnivån samt den ursprungliga orsaken till invandringen. Trots att huvudstadsregionen har den största koncentrationen av befolkning med invandrarbakgrund är den relativa tillväxten i Helsingforsregionen samt i Östra och Västra Nyland nästan lika snabb.

Boende

De regionala skillnaderna är stora på bostadsmarknaderna. Huvudstadsregionen är ett stadsbetonat, tätt byggt och flervåningshusdominerat område med stora interna skillnader såväl i samhällsstrukturen som i befolkningens sociala struktur. I landskapet ligger tyngdpunkten på problemen med bostadsproduktionens utbud i huvudstadsregionen. Helsingforsregionens kransområde samt Västra och Östra Nyland är småhusbetonade områden, där stadstätorterna, landskommunernas tätorter och byar samt glesbygden bildar ett omfattande nätverk med bostadsområden. Att upprätthålla ett fungerande servicenät samt beroendet av personbil vid arbetspendling och serviceresor utgör i många områden ett problem.

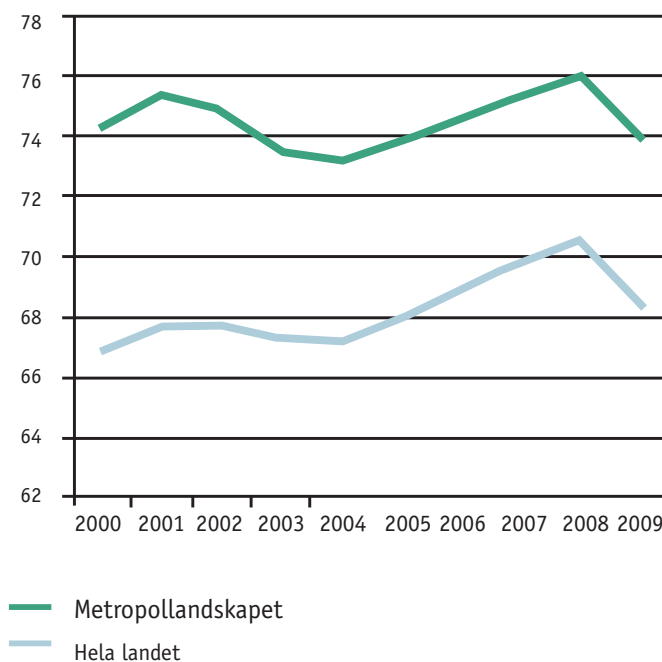
Nyckelfrågor är utbudet på bostäder, dess mängd, kvalitet och prisnivå. Höga boendekostnader försvårar särskilt tillgången till arbetskraft för servicearbetsplatserna i huvudstadsregionen. Priset och direkt brist på familjebostäder driver familjerna avsides från arbetsplatskoncentrationerna och splittrar samhällsstrukturen.

Arbete och kompetens

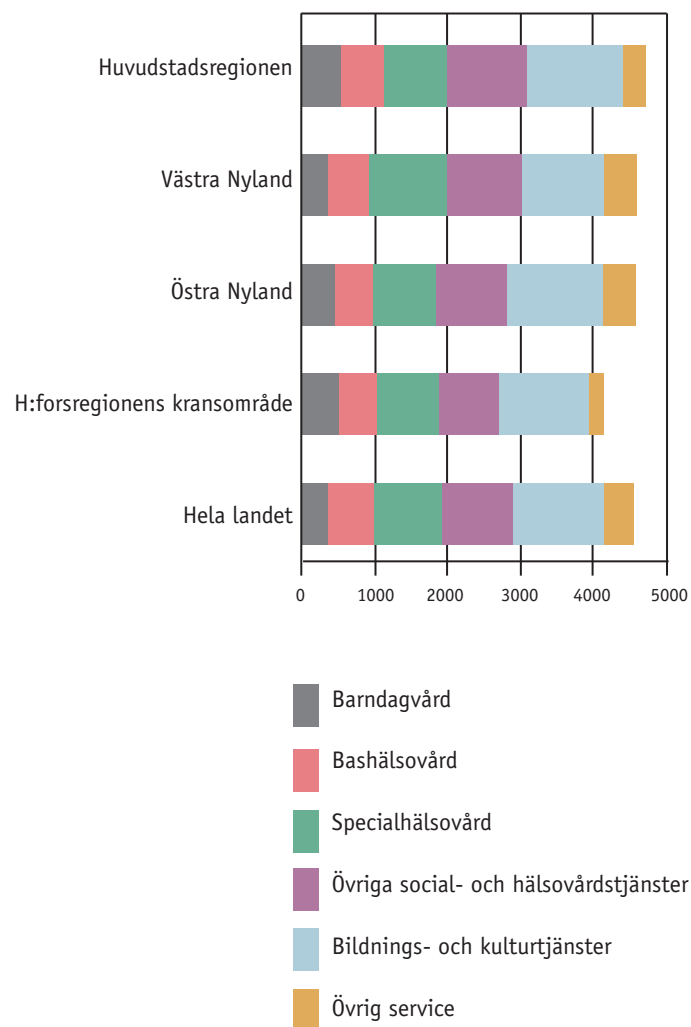
Sysselsättningsgraden är högre och arbetslöshetsgraden lägre än i hela Finland eller i EU. Skillnaderna i sysselsättningsgraden är rätt så små mellan landskapets delområden.

Den vuxna befolkningen i metropollandskapet har hög utbildningsnivå jämfört med i övriga landet. I huvudstadsregionen och i Helsingforsregionens kransområden är andelen som har avlagt högskoleexamen betydligt större än i hela landet. I Västra och Östra Nyland är andelen på samma nivå som i medeltal i hela landet. Befolkningen är dock kraftigt indelad när det gäller utbildningen. En tredjedel av de vuxna i landskapet saknar examen efter grundskolan och i Västra och Östra Nyland är antalet ännu större. Bland invandrarna är andelen som inte har någon utbild-

ning särskilt stor. I landskapet blir ca 15 % av ungdomarna (17-24 åringar) helt utanför utbildningen. Andelen är större än i hela landet. Detta fenomen har en klar koppling till att ungdomarna har blivit utslagna ur arbetslivet. Det krävs en stor mängd ny arbetskraft för att ersätta den arbetskraft som går i pension. Allokeringen av utbildningen till rätta utbildningsnivåer och till de branscher som i framtiden behöver arbetskraft är en nyckelfråga för att efterfrågan och utbud ska kunna mötas på arbetsmarknaden.

Työllisyysaste (työllisten osuus työikäisistä, %) metropolimaakunnassa ja koko maassa v. 2000-2009 (lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus).

Kommunalekonomiska nettokostnader (€/invånare) enligt servicebransch i metropollandskapets delområden år 2008.

Service

Fungerande välfärdstjänster (social-, hälsovårds- och bildningsservice), kulturtjänster samt kommersiell service är centrala regionala attraktionsfaktorer. Den största utmaningen inom **välfärdstjänsterna** är att i framtiden kunna trygga fungerande servicenätverk. Flera invandrare och större befolkningsandel betonar dessutom service som baserar sig på språk och kulturbakgrund och som i många kommuner inte tidigare ens har stått till buds. Problemen med att utveckla servicen är gemensamma inom metropolområdets olika delområden och kommuner, om än det kan förekomma skillnader i betoningarna och när förändringarna sker.

Trafik och tillgänglighet

Tillgängligheten har en nyckelroll i den regionala konkurrenskraften och attraktionen. Tillgängligheten (person-, och godstrafiken, datakommunikationerna) har en central betydelse lokalt, nationellt samt internationellt grannländerna emellan, och globalt. Metropollandskapet är ett nationellt och internationellt logistikcentrum i Europas randområde. **Tillgängligheten** har därför en särskilt stor betydelse. Metropolområdets interna tillgänglighet grundar sig på fungerande spårtrafik- och landsvägar samt på en effektiv kollektivtrafik.

Miljön samt region- och samhällsstrukturen

Naturen i Nyland är mycket mångformig. Eftersom tätorterna dominerar och expanderar är miljöbelastningen stor och markanvändningen förändras snabbt. **En kvalitativ livsmiljö och en fungerande region- och samhällsstruktur** är viktiga delfaktorer för såväl invånarnas välfärd som regionala attraktions- och konkurrensfaktorer. En enhetlig region- och samhällsstruktur är en grundförutsättning för att målen att begränsa klimatförändringen ska kunna uppnås och för en hållbar ekonomisk utveckling. Enligt undersökningar främjar **en högklassig byggd kulturmiljö** inrotning och förankring, ökar välfärden och attraktionsfaktorerna samt skapar förutsättningar för att utveckla näringsverksamhet, exempelvis turism.

Centrala förändringsfenomen

Aktuella och viktiga, s.k. genomslående förändringsfenomen:

Ekonomisk strukturomvandling:

många osäkerhetsfaktorer; skapar möjligheter till ny affärsverksamhet.

Klimatförändring:

Finland har som en del av EU förbundit sig till dämpande åtgärder; leder till stora förändringar i energiproduktionen, i många branschers produktionsteknologi, konsumtion, boende och mobilitet; skapar möjligheter till ny affärsverksamhet.

Internet:

informationsteknologi och digitalisering av samhället; ändrar kraftigt kommunikationen och serviceproduktionen och distributionen; gör det möjligt att förnya servicen (jfr. banksektorn); skapar nya former för affärsverksamhet.

Åldrandet:

inverkar kraftigt på arbete och kompetens, boende, service och samhällsstrukturen samt på mobilitet och trafiksystem; erbjuder positiva möjligheter att förnya arbetslivet, boende, service och samhällsstrukturen.

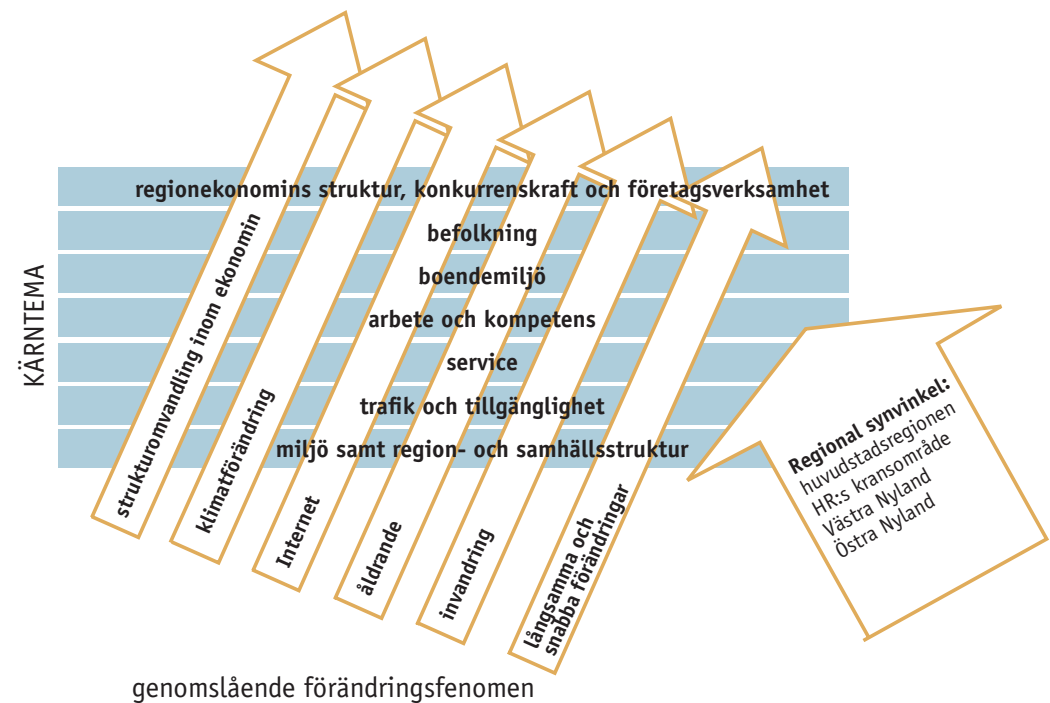
Invandring:

befolkningen som talar främmande språk ökar, inverkar på den arbetsföra befolkningens utveckling; hotbilden är att ställningen på arbetsmarknaden fortsättningsvis är svag.

Långsamma och snabba förändringar:

Ifall de långsamma mångåriga förändringsprocesserna kan förutses rätt kan man också förbereda sig på dem. En del av förändringarna är snabba och överraskande, att reagera på dem med förnuftigt inriktade och rätt dimensionerade åtgärder är mycket svårt och ställer stora utmaningar för det regionala programarbetet och annat utvecklingsarbete. Förutom förändringsfenomenen bör man förbereda sig på förändringar i befolkningens levnadssätt och värderingar som påverkar utvecklingen.

Utgående från beskrivningen av nuläget och förändringsfenomenen föreslås i landskapsprogrammet utvecklingsmål och åtgärder i Nyland så att utgångspunkten är regional effektivitet.

Kärnteman och genomslående förändringsfenomen enligt analysen av verksamhetsmiljön.

Utvecklingsstrategier och linjedragningar (programmets strategigrund)

Den centrala utgångspunkten för landskapsprogrammet för hela Nyland är de strategiska landskapsöversikterna på lång sikt för Nyland och Östra Nyland som landskapsförbunden har godkänt samt från översikterna härledda allmänna linjedragningar för programperioden och utvecklingsmålen enligt Nylands förbunds strategi 2012.

Utgångspunkterna för utarbetningen var dessutom tyngdpunkterna i Nylands närings-, trafik- och miljöcentrals (ELY) och Regionförvaltningsverkets (AVI) strategiska resultatavtal, program och strategier för Nyland och Östra Nyland samt Finlands och EU:s strategier.

Det aktuella arbetet med landskapsplanen för hela Nyland och till arbetet hörande strukturmodeller har också inverkat centralt på beredningen.

Landskapsöversikt för Nyland 2033 – vision och strategi

Visionen enligt Nylands landskapsprogram:

“Nyland är ett internationellt konkurrenskraftigt metropolområde med välmående människor.”

1. Rollerna för Nyland och dess delar har identifierats. Landskapets olika delar har olika styrkor och dessa ska utnyttjas. På så sätt kan vi skapa förutsättningar för ett gott liv för invånarna i regionen.
2. Förutsättningarna för tillhandahållandet av välfärds- och utbildningstjänster för alla invånare tryggas i hela landskapet.
3. Nyland ska locka investeringar och företag.
4. Nyland ska bli det viktigaste innovationscentrumet i Östersjöregionen.
5. Samhällsstrukturen i Nyland är fungerande och effektiv; den minskar energiförbrukningen och behovet av mobilitet samtidigt som den främjar välfärd.
6. Nyland är Finlands första koldioxidneutrala landskap och en föregångare i anpassningen till klimatförändringen.

Landskapsöversikt 2040 för Östra Nyland, utvecklingsvision och strategiska mål

Utvecklingsvisionen för Östra Nyland:

“Östra Nyland är ett energiskt och tidsenligt kustområde med unik kultur och miljö, där invånarna har möjlighet till ett bra liv ”

1. De egna styrkefaktorerna utnyttjas i det expanderande metropolområdet.
2. Samarbetet och nätverken utvecklas och utnyttjas regionalt, nationellt och internationellt, centrala riktningar är huvudstadsregionen och Södra Finland, Östersjöområdet, speciellt Estland och S:t Petersburg, Norden.
3. Kompetensen stärks, energiinnovationer.
4. Nya saker och handlingsätt utvecklas, serviceinnovationer och sociala innovationer.
5. Östra Nyland utvecklas till en ekoregion, lågkolintensivare trafik och boende samt miljöskydd.
6. Heli-banan och regionstrukturen som stöder banans utvecklingszon utvecklas målmedvetet.

Strategiska mål för hela Nyland

Linjedragningarna på lång sikt för Nyland och Östra Nyland kompletterar varandra och bildar således en bra utgångspunkt när landskapsprogrammet för hela Nyland utarbetas.

Mål och åtgärder åren 2011-2014 enligt handlingslinje (HL)

På basis av de strategiska målen på lång sikt och nulägesanalysen av verksamhetsmiljön valdes i programberedningen fyra handlingslinjer (HL):

- HL 1 Samarbetet i det nya området och områdenas roller
- HL 2 Metropollandskapets konkurrensfördel
- HL 3 Invånarnas välfärd och förutsättningar för service
- HL 4 Region- och samhällsstrukturen samt miljön

HL 1: Samarbetet i det nya området och områdenas roller

Målet är ett resultatgivande samarbete som baserar sig på styrkorna i det expanderande metropollandskapets olika delar.

Det föreligger behov av att i den nya situationen granska den regionala utvecklingen tillsammans med kommunerna, så att fungerande samarbetsformer kan tas fram. Samarbetsstrukturerna varierar i olika funktioner. Vissa utvecklingsfrågor är det skäl att också granska i ett större område utanför landskapet.

Mål 1.1 Metropollandskapets nuvarande samarbetsstrukturer – målet är nätverkande samarbete

Nylands funktionella samarbetsområden (nuvarande områden i programmet för kohesion och konkurrenskraft, d.v.s. KOKO-områden) är:

- Huvudstadsregionen (Helsingfors, Esbo, Vanda, Grankulla, Kyrkslätt)
- Kuuma-regionen (Träskända, Kervo, Nurmijärvi, Tusby, Mäntsälä, Borgnäs)
- Västra Nyland (Lojo, Högfors, Nummi-Pusula, Karislojo, Raseborg, Hangö, Sjundeå, Ingå) (Vichtis deltar i samarbetet)
- Hyvinge-Riihimäki ekonomiområde (Hyvinge, Riihimäki, Hausjärvi, Loppi)

Östra Nylands är ett funktionellt samarbetsområde (KOKO-området) och består av regionerna Borgå och Lovisa.

- Borgåregionen (Borgå, Askola, Mörskom, Pukkila, Sibbo) (Sibbo deltar i Kuuma-regionens programarbete)
- Lovisa-regionen (Lovisa, Lappträsk).

I och med utvidgningen är metropollandskapet som består av huvudstadsregionen och stadscentrum av olika storlek samt av landsbygd och skärgård ett mångsidigt område. Med nätverkande samarbete eftersträvas utvecklingen av såväl stadsregionernas ömsesidiga som omgivande områden på basis av vart och ett områdes styrkor, samt genom att bilda nätverk.

Kommunsamarbetet och nätverken är i ett förändringsskede. För närvarande upprättas många projekt som utreder kommunstrukturen och kommunsamarbetet i Nyland.

- Avsnittet preciseras efter remissen.

Hela Nylands landskap bildar tillsammans med centrala Tavastland och Päijänne-Tavastland ett samarbetsområde. Centrala samarbetsfrågor i beredningsskedet var bl.a. utveckling av trafiksystemet, utnyttjande av det omfattande metropolområdets konkurrensställning, genomförande av kompetenscentrumprogrammet, förbättring av datakommunikationernas servicenivå, hållbar användning av naturresurser samt gemensamt genomförande av EU:s Östersjöstrategi.

- Programmets gemensamma linjedragningar i ovannämnda frågor preciseras i beredningsarbetet.

Mål 1.2 Nya verksamhetsmodeller för regionutveckling

Utvecklingen av det utvidgade metropolområdet förutsätter ett mångsidigt samarbete och delvis en ny typ av strategiskt kompanjonskap och strategiska forum. Verksamhetssätten ska utvecklas och det behövs serviceinnovationer och sociala innovationer.

När programmet genomförs piloteras nya arbetssätt och tas i bruk. Medlemskommunerna, beslutsfattarna, medborgarna och samhällets övriga aktörer sammankallas till temaseminarier och substansankesmedjor och/eller den sociala medians medel används för att ta fram nya lösningar och kompanjonskap. Idéer till medel och tankesmedjor har i större utsträckning behandlats i processen den andra vågen i Nylands förbunds strategi och beskrivits i rapporten Strategiskt fältarbete Roadmap 2010-2012.

HL 2: Metropollandskapets konkurrensfördel

Målet med handlingslinjen är att förbättra förutsättningarna för framgångsrik företagsverksamhet genom att utnyttja styrkorna i det expanderande metropollandskapets olika delar, främja ett resultatrikt samarbete områdena emellan och skapa förutsättningar för nya tillväxtbranscher, där det centrala målet bl.a. är att genomföra metropolområdets avsiktsförklaring. Identifieringen av näringslivets strukturer och regional intressebevakning är viktiga i detta arbete.

De övriga metropolområdena är Nylands konkurrenter. Metropolområdena konkurrerar speciellt om bra företag samt om företag med hög avkastning och arbetsplatser med hög inkomstnivå. Nyland har inte hittills varit vare sig tillräckligt attraktivt eller lockande för internationella investeringar. Skapande branscher och kulturer bör förankra sig till landskapets utveckling och näringspolitik. Företagsverksamhet som bygger på kultur och kreativ kompetens stärker regionens näringsstruktur och förbättrar sysselsättningen.

Mål 2.1 Logistikåtgärder och nya energilösningar ger näringslivet goda verksamhetsförutsättningar

Områdets interna och externa tillgänglighet bör säkras och en fungerande datakommunikationsteknologi tryggas för att bevara den nationella och internationella logistik- och kommunikationscentrets ställning i Europas randområden.

I områdesplaneringen ska det ökade behovet av tvärgående trafikförbindelser beaktas.

I trafikplaneringen beaktas miljökonsekvenserna i allt större utsträckning.

Nyland profilerar sig som nummer 1 inom energiteknologin. Förutom utvecklingen av ny teknologi och produktifiering bör den existerande teknologin användas effektivare.

Resultatet är ett övergripande samförstånd om lösningarna i region- och samhällsstrukturen, där också näringslivets behov har beaktats.

Åtgärder

- Lösningarna i region- och samhällsstrukturen och för trafiken förbättrar verksamhetsförutsättningarna för näringslivet och företagen (anknytning till punkt 4.3).

- Järnvägsnätet utvecklas så att tillväxten i S:t Petersburgs ekonomiområde och på marknaderna i Ryssland utnyttjas.
- Genomförande av tillämpningsprojekt inom informationsteknologin (såsom projektet Bredband 2015) stöds.
- Utvecklingen av mångsidiga lösningar inom miljö- och energiteknologin stöds.
- Med intressebevakning påverkas att staten allokera medel för att öka och göra energiproduktionen i Nyland mångsidigare samt för hållbara godstransportlösningar.

Mål 2.2 Närings servicen ska stärka företagsvänligheten och öka företagets etableringsintresse

Europeiska unionens regionkommitté har valt Nyland till Europas entreprenörsregion 2012, European Entrepreneurial Region 2012 (EER), vilket ger nya målgrupper möjligheter. Erkännandet förutsätter nya sätt att främja företagsamhet och sporrar till nya verksamhetsätt inom den offentliga sektorn.

Temaåret World Design Capital 2012 öppnar nya möjligheter för verksamheten inom skapande branscher. Formgivningstänkandet inlemmas omfattande i utvecklingen av näringarna.

I Nyland har små och medelstora företag och speciellt företagen inom servicebranschen avsevärt större betydelse än i landets övriga delar. Företagens tillväxt och etablering av nya företag bör tryggas med regional och lokal företagservice. De nuvarande, välfungerande företagskuvöserna bör etableras till en serviceform som erhåller permanent finansiering.

Närings servicen allokeras till företag som tar fram lösningar som följer hållbar utveckling.

Invandrarna erbjuder en betydande resurs när nya företag etableras och när det behövs arbetskraft, vilket inte har utnyttjats tillräckligt.

Befintliga strukturer och verksamhetsmodeller utnyttjas för att stärka närings tjänsterna, exempelvis Greater Helsinki Promotion, Invest in Finland, Finpro, utrikesavdelningar, nätverk och vänorter, och samarbetet intensifieras.

Som ett resultat av åtgärderna etableras nya företag. Sysselsättningsgraden i Nyland blir större. Speciellt de ungas företagsvänlighet har förbättrats. Nylands attraktion som etableringsplats för såväl företag som internationell kompetens har ökat.

Åtgärder

- Förutsättningarna för regional företagserviceverksamhet förbättras
- Kuvösverksamhetens kontinuitet och permanent finansiering tryggas
- Tjänsterna som underlättar företagsetablering underlättas ("Soft landing")
- Servicen som riktas till företagare med invandrarbakgrund förbättras
- Tillväxtföretagsamhet stöds
- Natur- och landsbygdsföretagsamhet stöds
- Bland ungdomarna stöds åtgärder som stärker företagsvänlighet.
- Rådgivningen kring finansieringsmöjligheterna för olika företag ökas.
- Projekthelheten EER 2012 skapas
- Temaårets WDC 2010 evenemang utnyttjas mångsidigt och i avsikt att öka områdets och internationell attraktion.
- Integrationen av internationell kompetens som finns i landet förbättras inom företag och offentliga organisationer

Mål 2.3. Kompetens stärker konkurrenskraften

Kompetens skapar ny och stärker existerande företagsamhet. För att stärka kompetensen behövs det flera utbildningsplatser för både ungdomsstadiet och vuxna. I Nyland söker sig många vuxna (30 %), sådana som avlägger andra eller tredje examen samt unga från andra landskap till ungdomsstadiets utbildning. Med en lyckad prognostisering kan utbildningen riktas ändamålsenligt.

Inom nya kompetensområden finns mångahanda möjligheter att ta fram ny och stärka existerande företagsamhet. Affärsverksamhetskompetens erbjuder avancerande branscher, kultur och skapande branscher, en grund för framgång. Det behövs nya praktiska modeller för att inrota företagarganda hos unga och förmedla ny utbildningsinformation till företagen.

Åtgärder

- Antalet utbildningsplatser utökas så att de motsvarar behovet (påverkas med intressebevakning). Genom prognostisering kan man inverka på att de bättre svarar på näringslivets behov (se anknytning till punkt 3.3).
- Läroavtalsutbildningen utökas (påverkas med intressebevakning)
- Bland de nuvarande kompetensområdena tas fram nya kompetensområden genom att kartlägga läroanstalter med specialkompetens och deras möjligheter att bilda nätverk med landskapets kompetenscentrum och möjligheterna till att koppla dem till kompetenscentrumverksamheten

- YES-Centers nätverk för företagsamhetsfostran utnyttjas för att öka företagsamheten
- Affärsverksamhetskompetensen stärks inom skapande branscher genom att starta företagarbetonad utbildning. Samarbetet mellan ELY, landskapsförbundet och den regionala konstkommittén intensifieras.
- En gemensam företags servicemodell konstrueras för andra stadiets yrkesutbildningsanstalter och yrkeshögskolorna. Med modellen kan ny information utnyttjas inom traditionell företagsverksamhet.

Mål 2.4 En öppen innovationsmiljö med kundens behov som utgångspunkt

En öppen innovationsmiljö är en verksamhetsmiljö till vilken har koncentrerats mångahanda kompetensområden, tillväxtinriktade företag samt internationellt nätverkande forsknings-, utbildnings- och utvecklingsorganisationer. Med strategiskt kompanjonskap, bl.a. med högskolorna och universiteten, främjas uppkomsten av nya innovationsmiljöer. Öppna innovationsmiljöer och -processer måste utvecklas och nätverk bildas för (processen för innovativa offentliga upphandlingar).

Kompetenscentrumprogrammet bör kopplas intensivare än i dag till områdets företagsverksamhet.

I och med att området utvidgas riktas uppmärksamheten speciellt till energi- och miljöbranschens innovationer, exempelvis till nya teknologiska lösningar som ökar energieffektiviteten, till verksamhetsmodeller och till affärsverksamhetslösningar.

Åtgärder

- Kompetenscentrumverksamheten utnyttjas effektivare än i dag när näringslivet i landskapets olika områden utvecklas.
- Utvecklingen av öppna innovationsmiljöer och bildande av nätverk stöds.
- Serviceinnovationerna utvecklas genom att tillämpa konceptet för användarrelaterade innovationsmiljöer.
- Utvecklingen av servicen till en exportvara stöds.
- Kunskap om lösningarna och verksamhetsmodellerna i processen för innovativa offentliga upphandlingar utökas, man sporrar till att utnyttja dem och därmed skapa möjligheter för nya marknader.

HL 3: Invånarnas välfärd och förutsättningar för service

Det centrala målet med handlingslinjen är att skapa förutsättningar för invånarnas välfärd, för att främja deras hälsa samt för ett fungerande servicenätverk och en fungerande vardag.

Nyland har fungerande basservice och ett rikligt utbud på kulturservice. Behovet av service ökar när befolkningen blir äldre och man bör kunna förbereda sig på förändringen som sker i serviceefterfrågan. Balans bör uppnås i arbetsfördelningen mellan den offentliga, privata och tredjesektorn. Nya livsstilssjukdomar, som bör förebyggas, hotar de välmående nylänningarnas hälsa.

Utmaningar ställer också förutom den åldrande befolkningen och den skärpta kommunekonomin acklimatiseringen av invandrare samt ungdomarnas sysselsättning och förebyggande av utslagenhet.

Den vuxna arbetsföra befolkningens tidsmässigt långa arbetspendling är ett av landskapets särdrag. Detta inverkar på hur familjen och barnen kan använda sin tid samt på välfärden, bl.a. genom att småbarnens tid i dagvård blir längre och att skoleleverna längre tid är ensamma och familjens gemensamma tid är kortare.

Mål 3.1 Välfärds- och kulturtjänsterna tryggas och utvecklas

Kommunerna har ansvaret för att anordna service samt en stark roll också som serviceproducent. Det är viktigt att förnya välfärdsservicens strukturer, verksamhets sätt och arbetsmetoder när man svarar på befolkningsgruppernas servicebehov och löser kommunekonomiska problem.

På basis av de utmaningar som speciellt åldrandet ställer är det uppenbart att inom serviceproduktionen krävs strukturella ändringar och att skiljemurarna mellan sektorerna måste brytas samt att nya samarbetsformer tas fram. När efterfrågan på service ökar och högre krav ställs är anordnandet av finansiering, tillgången till arbetskraft och skatteintäkternas tillräcklighet centrala utmaningar.

En stor del av servicebehovet är förknippat med rådgivning eller servicestyrning och en liten del är hjälp och vård. Genom att utöka dem och sätta in åtgärder vid rätt tidpunkt kan ett större behov av vård senareläggas. Med förebyggande åtgärder och genom att ingripa i tid kan sjukdomar och social utslagenhet förhindras samt funktionsförmågan och behärsande av eget liv ökas. Starkare kultur- och idrotts-tjänster stödjer förutsättningarna för livskvalitet, förmåga och mental välfärd i alla

befolknings- och åldersgrupper.

Konkurrensen om kompetent arbetskraft kan leda till ickeönskvärda situationer på arbetsmarknaden. Genom att utveckla arbetets innehåll skapas modeller som kan väcka intresse för arbetsplatserna.

Välfärdsservicen förnyas med hjälp av många parallella medel.

Åtgärder

- När efterfrågan på välfärdsservice ökar förnyas tjänsterna så att de mera betonar förebyggande och självständighet.
- Genom att utveckla elektroniska tjänster underlättas skötandet av ärenden och tillgängligheten till service blir bättre.
- Välfärdsservicens innehåll utvecklas genom att inkludera kulturen och idrotten parallellt med skötsel och vård.
- Nya arbetsmetoder utvecklas genom att föra servicen nära klienten.
- Tillgången till arbetskraft underlättas genom att rekrytera invandrare, om än utmaningarna som tillgången till arbetskraft ställer inte helt kan lösas med flera invandrare.
- En övergripande introduktion i arbetslivet anordnas för studerande inom branschen och utbildningen bringas närmare arbetslivet.
- Välfärds- och kulturföretagarnas yrkesmässighet ökas genom att stärka kunskaperna om servicens konkurrensutsättning och om ekonomiförvaltning.
- Med tanke på samhällsstrukturen är det viktigt att servicen placeras så att den kan nås exempelvis med offentliga kommunikationsmedel.

Mål 3.2 Hälsan främjas och hälsoskillnaderna jämnas ut

Nyland är Finlands livskraftigaste område. Här bor många barn och unga i förhållande till folkmängden och Nyland är ett område med stort inflyttningsöverskott. Åtgärden för att främja hälsan och utjämna hälsoskillnaderna i Nyland är skäl att rikta till s.k. nya folksjukdomar (övervikt, diabetes, tobaksrökning, drogproblem och mentala problem samt demens) som redan i tidiga år på många sätt hotar invånarnas hälsa. Ifall de nya folksjukdomarna inte vårdas belastas hälsovårdssystemet, den arbetsföra tiden blir kortare, de friska levnadsåren och t.o.m. livslängden kan bli kortare. Att redan tidigt gå in för hälsosamma levnadssätt inverkar på arbetsförmågan och kan även ge bättre hälsa på äldre dagar. Resurser bör riktas så att de på

många sätt främjar den äldre och den äldre befolkningens hälsa.

Hälsofrämjandet kan lyckas om hälsoaspekten i stor utsträckning beaktas i samhället. På kommunnivå inverkar, förutom social- och hälsovårdsväsendet, också bildnings-, kultur- och idrottsväsendet, planläggningen samt tekniska väsendet på kommuninvånarnas välfärd. Aktörerna inom tredjesektorn är erfarna hälsofrämjare. Samarbetet mellan den offentliga sektorn och tredjesektorn samt utvecklingen av arbetsfördelningen ökar resurserna för hälsofrämjandet. Genom att erbjuda flera möjligheter till hobbyer samt att delta i kulturverksamhet kan speciellt sådana personers välfärd och hälsa främjas, vilkas liv exempelvis på grund av sjukdom, handikapp, miljö eller annan orsak är begränsat.

Allmän sjukfrekvens kan genom hälsofrämjande minskas i alla åldersgrupper. Hälsoskillnaderna kan minskas genom att inverka speciellt på de svagare befolkningsgruppernas hälsobeteende. Arbetsfrånvaron minskar på kort sikt och arbetsförmågan ökar. Den arbetsföra tiden kan bli längre och de friska levnadsåren flera.

Tillväxttrycket på hälsovården kan minskas om livsstilssjukdomar kan förebyggas i tid. Färre problem med drogmissbruk och mental ohälsa minskar också belastningen på social omsorg.

Åtgärder

- Kampanjer förs för hälsosam kost, för motionsfrämjande, för att minska drogmissbruk och för att sluta röka. Eftersom levnadssätten är personliga är målet att få till stånd en ändring i människornas visioner och beteenden. Kommuner, samkommunerna, privata och tredjesektorn samt massmedierna är aktörer eller deltagare i kampanjerna och marknadsföringen.

Mål 3.3 Förebyggande av utslagning bland ungdomar

Hotet att bli utslagen har blivit verkligt när arbetslösheten ökar. Den ökade ungdomsarbetslösheten och utslagningen av ungdomar är ett särdrag i Nyland. Risken för utslagning är stor speciellt bland unga invandrare som saknar arbete. Utslagningen är dyr såväl för samhället som för den utslagna och man bör därför med olika medel satsa på förebyggande åtgärder. Utslagningen bör förebyggas redan i tidig barndom. De som faller bort från utbildningen och arbetslivet eller som annars riskerar att bli utslagna ska med nya och gamla medel stödjas och spöras så att de hittar sin plats i samhället. Andra stadiets yrkesutbildning kan vara för teoretisk

för en del av ungdomarna, vilket kan leda till att studierna avbryts. Ett alternativ är workshoputbildning, men inom den råder det brist på platser.

Avsikten är att de unga ska utvecklas till kraftfulla aktörer i samhället. Den onda cirkeln med generationsöverskridande utslagning och fattigdom bryts.

Åtgärder

- Med nya, omfattande och sektoröverskridande verksamhetsmetoder, som i ett tillräckligt tidigt skede tas i bruk, kan man ingripa i den generationsöverskridande utslagningen (grundskolan, mellanstadieskolorna, ELY, kommunernas olika sektorer; den privata, offentliga och tredjesektorn behövs för att skapa arbetsplatser).
- Med intressebevakning utvecklas den genomsamma antagningen så att 22 år fyllda ansökare och de som avlägger andra/tredje examen styrs till vuxenutbildningsplatserna, varvid utbildningsplatserna som är avsedda för ungdomsåldersgruppen kan användas av unga. Utbildningsplatserna har dimensionerats enligt landskapets ungdomsåldersklass (16-21 åringar).
- Antalet workshoputbildningsplatser utökas med intressebevakning och tillsammans med UKM etableras via försök alternativa utbildningsplatser.
- För att förebygga utslagningen av invandrare bygger kultur- och idrottstjänsterna samt organisationerna för fri bildning en bro för att inrota dem i det finska samhället. Samarbetet mellan dess sektorer intensifieras målmedvetet.
- För att förebygga utslagning är det essentiellt att erbjuda utbildningslösningar som är anpassade för invandrare. ELY bör ha tillräckliga anslag för att anordna utbildningen. För att allokera anslagen utvecklas arbetsmetoder för preliminär kartläggning, språkkunskapstest och för planering av utbildningsförloppet.

HL 4: Region- och samhällsstrukturen samt miljön

Målet med handlingslinjen är en enhetligare samhällsstruktur, smidiga och med tanke på miljön hållbara trafikförbindelser samt energiinbesparing, förnyande av energiproduktionen och skydd av miljön.

Konkurrenskraften och tillväxten i hela Nyland förutsätter en enhetlig samhällsstruktur och att klimatförändringen dämpas, samt till det anpassande åtgärder. I Nyland där tillväxten är kraftig riktas det största trycket till huvudstadsregionen och speciellt till dess kranskommuner. Höga boendekostnader i huvudstadsregionen och förändringarna i näringsstrukturen, speciellt inom handeln, har förorsakat en ogynnsam splittring av samhällsstrukturen. På grund av den kraftiga tillväxten ska särskild uppmärksamhet fästas vid naturens tolerans och vid att trygga natur- och grönområden.

Behoven att utveckla trafiksystemet i hela Nyland är å ena sidan förknippat med tillräcklig trafikledskapacitet och med att anordna kollektivtrafikservice, men å andra sidan också med behovet att betydligt minska mobilitetsbehovet samt miljöolägenheterna på grund av trafiken. Trafikstockningar försvårar persontrafiken och transportererna inom näringslivet. I trafiksystemplanernas avsiktsförklaringar definieras de skyndsammaste projekten och åtgärderna för att utveckla trafiksystemet.

En hållbar utveckling av region- och samhällsstrukturen samt miljön är centrala mål i de riksomfattande målen för områdesanvändningen som styr planläggningen. Samma mål har också tagits upp i landskapsplanerna för Nyland och Östra Nyland. Enligt Nylands förbunds strategi är en enhetligare samhällsstruktur också ett av målen som styr verksamheten.

Mål 4.1 En enhetlig samhällsstruktur och kvalitativ livsmiljö

Vid styrning av planläggning och byggande i kommunerna ska förutom vid att förenhetliga samhällsstrukturen och dämpa glesbebyggelse uppmärksamhet fästas vid livsmiljöernas kvalitet, samt vid att de finns tillräckligt med rekreationsområden och att de är tillgängliga.

Inom metropolområdet betonas vikten av att trygga stadsmiljön. En attraktiv närmatur och lättillgängliga, närbelägna och trygga rekreationsområden är betydande faktorer som främjar hälsa och välfärd.

Kvalitativa rekreationsområden som är lättillgängliga för alla minskar också hälsoskillnaderna.

Kommunernas markpolitik har stor betydelse när landskapsplanen genomförs och samhällsstrukturen utvecklas. Centrala värdekriterier i en hållbar markpolitik är konsekvenserna på kort och lång sikt för klimatet och miljön samt investerings- och underhållskostnaderna för samhället och privata.

De nuvarande spårtrafikförbindelserna ska utnyttjas effektivare i markanvändningsplaneringen och byggandet. Bullerbekämpning, grundvattenskydd samt förebyggande och lindrande av övriga miljöolägenheter bör dessutom beaktas när samhällsstrukturen görs enhetligare. Exponeringen för partikelutsläpp och buller ökar hälsoriskerna. I tätorter som sträcker sig över kommungränserna bör kommunerna i samarbete upprätta avrinningsområdesspecifika dagvattenplaner.

När åtgärderna vidtas minskar på kort och lång sikt kostnaderna för kommunerna, staten och privata. Livsmiljön blir tryggare, hälsosammare och trivsammare.

Åtgärder

- I beredningen av landskapsplanen för hela Nyland skapas gemensamma strategiska avsikter gällande en hållbar utveckling av landskapets regionstruktur.
- Gemensamma principer för kommunernas markpolitik utvecklas och ibruktage av dem främjas.
- En tillräcklig finansiering säkras för att förebygga och lindra miljöskador.
- Nya alternativa sätt för byggherreverksamhet främjas.
- Bostadsområdena förtätas så att invånarnas tillgång till service blir bättre samtidigt som livsmiljöerna blir mångsidigare och bättre.
- Genomförandet av den föreslagna nationalparken i Sibbo storskog främjas, likaså planeringen av Sibbo storskog som en del av nätverket för rekreationsområden på landskapsnivå.
- Planeringen av dagvatten i olika avrinningsområden främjas.
- Genomförandet av Nylands arkitekturpolitiska program fortsätter och utarbetningen av kommunernas arkitekturpolitiska program stöds.
- Skydd av kulturmiljön fortsätter och en tillräcklig finansiering för byggnadskydd tryggas.

Mål 4.2 En hållbar och trygg persontrafik

Genom att utöka promenadernas, cykelåkningens och kollektivtrafikens färdmedelsandel blir trafiksäkerheten bättre och trafikens olägenheter för miljön och hälsan minskar. Många små projekt främjar effektivt trafiksystemets funktion och finansieringen av dem bör tryggas.

För att lösa kapacitetsproblem, göra trafiken snabbare och förbättra punktligheten bör också kollektivtrafikutbudet och –investeringarna utökas. Många av spårvägsprojekten i Nyland förbättrar också trafikframkomligheten nationellt och internationellt. Planeringen bör fortsätta bl.a. på banan från Helsingfors österut, Pisara-banan, Flygbanan, persontrafikbanan Kervo-Nickby och för att utvidga metron.

Regionala trafiksystemplaner utarbetas i Helsingforsregionen, Västra Nyland och Östra Nyland. Målet är att samordna planeringen med upprättande av målen för kollektivtrafikens servicenivå och med avsiktsförklaringarna. Dessa främjas och uppföljs bl.a. i landskapsprogrammets genomförandeplan.

Efter åtgärderna blir framkomligheten i persontrafiken bättre, trafikemissionerna och antalet personer som exponeras för buller blir färre och livsmiljön blir hälso-sammare. Samhällets kostnader för mobilitet minskar.

Åtgärder

- Gång- och cykelvägar byggs framförallt i tätorterna.
- Projekt för kollektivtrafik, infartsparkering och bullerbekämpning genomförs.
- Underhållet av de nuvarande trafiklederna effektivteras och nätet utvecklas.
- Större finansiering till kollektivtrafiken för att öka utbudet på tåg- och busstrafik, så att det motsvarar efterfrågan framförallt i de starkaste kollektivtrafikkorridorerna.
- Kapaciteten på stambanan ökas mellan Kervo och Jokela.
- Stadsbanan förlängs från Alberga till Esbo centrum.

Mål 4.3 Fungerande trafikleder

Trafikstockningarna på vägnätets huvudleder i Nyland förorsakar problem med transportererna inom näringslivet och konsekvenserna berör förbindelserna såväl i Finland som i de internationella förbindelserna. Genom att iståndsätta järnvägarna till hamnarna (Lovisa-Lahtis och Hangö-Hyvinge) kan transportererna inom näringsli-

vet flyttas över på räls och därmed minska vägnätets belastning.

Näringslivets konkurrenskraft ökar när transportererna blir smidigare och punktli-gare. Transporternas miljökonsekvenser minskar.

Åtgärder

- Grundförbättringsprojektet på Ring III fortsätter.
- Väg- och järnvägsförbindelserna till hamnarna utvecklas.
- Järnvägen Hangö-Hyvinge elektrifieras.
- Vägnätets skick bevaras åtminstone på nuvarande nivå.

Mål 4.4 Ett bra tillstånd i miljön

På grund av befolkningstillväxten i Nylands metropolområde är naturens mångfald och minskad miljöbelastning de mest kritiska och sammanflätade temana med hänsyn till naturens tillstånd. Ökad miljömedvetenhet inom olika sektorer är en förutsättning för att stärka ansvaret för miljön.

På lång sikt är det en förutsättning för människornas välfärd och produktion att vattnets, luftens och markens naturenliga funktioner tryggas och återupprättas. Detta ger också kostnadsinbesparingar i och med en funktionssäker infrastruktur.

Det är en särskilt stor utmaning att bevara naturens mångfald i det tätt bosatta Nyland. På grund av Nylands omväxlande topografi, det sydliga läget och den långa kusten har området unika livsmiljöer med många arter. Bevarandet av dem förutsätter att mångfalden beaktas inom olika sektorer, speciellt inom byggnadsverksamhet samt inom jord- och skogsbrukets verksamhetssätt. Klimatförändringens konsekvenser för naturens mångfald ökar behovet av enhetliga naturområden, fungerande ekologiska nätverk och bekämpning av skadliga, främmande arter.

Inom vattenvården är det centralast att fortsätta projekt som förbättrar Östersjöns tillstånd samt ombesörja att vattenvårdsplanen för Kymmene älv-Finska viken och till den anslutande åtgärdsplanen för Nyland genomförs. Fungerande lösningar bör utvecklas för vattentjänsterna på glesbygden samt ibruktagande av ändamålsenliga system före år 2014 bör stödjas lokalt. För närvarande bereds lagen om nationellt verkställande av havsstrategidirektivet. Under programperioden inleds planeringen av en nationell plan för vård av havet och den koordineras med vattenvårdsplaneringen. Hanteringen av översvämningsrisk fogas därutöver till dessa planer.

Under programperioden blir det aktuellt med att utarbeta en miljöplan, ett kulturarvsprogram samt planer för miljömedvetenhet och miljöfostran som omspannar hela Nyland.

Förutom att förebygga uppkomsten av avfall strävar man inom avfallsservicen till att utnyttja avfall som material och energi och samtidigt minska mängden avfall som deponeras på soptippen. Tillräckliga anslag bör anvisas för sanering av förorenad jord.

Naturens tillstånd förbättras. Livsmiljön blir säkrare, hälsosammare och trivsammare och ökar människornas välfärd och områdets attraktion.

Åtgärder

- Miljömedvetenheten ökas med miljöinformation, miljöfostran och miljöutbildning. Utvecklingsarbete för administration och framställning gällande miljömedvetenhet stöds.
- Verksamhetsätt utvecklas för att bevara naturens mångfald, speciellt inom byggnadsverksamhet samt jord- och skogsbruk. Tillräckliga anslag bör anvisas för att fortsätta METSO-programmet.
- Vattenskyddet främjas för att förbättra tillståndet i vattendragen och i Östersjön. Vattenvårdsplanen för Kymmene älv – Finska viken och i anslutning till den upprättade åtgärdsplanen för Nyland genomförs, särskilt vattenvården inom jordbruket och på glesbygden.
- Man deltar i den nationella planeringen för vård av haven som inleds under programperioden och havsområdets specialbehov i Nyland tas upp i planeringen.
- Avfallshanteringen utvecklas i Nyland enligt en regional avfallsplan. Åtgärder riktas särskilt till saneringen av förorenad jord och behandling av bioavfall samt att öka kapaciteten vid avfallsverk som utnyttjar avfall som material och energi
- Beredskap att bekämpa miljöolyckor upprätthålls och förbättras, speciellt när det gäller att förebygga oljeolyckor till havs.
- Preliminära riskbedömningar upprättas enligt översvämningsdirektivet, betydande översvämningsområden kartläggs och beredningen av riskhanteringsplaner för översvämnningar inleds.

Mål 4.5 Energieffektivitet vid byggande och nya energilösningar

Byggnadernas andel i växthusgasutsläppen är betydande. Ökad boenderymlighet ökar också energiförbrukningen. När energieffektiviteten och användningen av förnybara energikällor främjas bör uppmärksamhet fästas vid uppförandet av såväl bostadsbyggnader, verksamhetslokaler som offentliga byggnader. En stor del av byggnadsbeståndet i Nyland är i saneringsåldern och det lönar sig att samtidigt också förbättra byggnadernas energieffektivitet och energilösningar.

Hela Nyland saknar en samordnande aktör som undersöker, tillämpar och främjar nya lösningar inom energibranschen. Kommunernas planläggning och energirådgivningen till byggare behandlar energifrågorna mångsidigt och kommer i framtiden att vara en allt viktigare del av kommunernas verksamhet.

Byggnadernas energiförbrukning och utsläpp samt boendekostnaderna minskar. Genom att främja energiinnovationer skapas det nya arbetsplatser.

Åtgärder

- Hållbara energilösningar utvecklas för nya bostadsområden, exempelvis på bostadsmässor
- Saneringsmetoder och till dem anslutande verksamhetsätt utvecklas, så att energieffektiviteten och förnybara energikällor utnyttjas i alla projekt
- Mått utvecklas för att i planläggningen utvärdera energiförbrukningen och växthusgasutsläppen på områdena.
- En regional samarbetsgrupp tillsätts för att koordinera utvecklingsarbetet, genomförande och rådgivning gällande energieffektivitet och nya energilösningar. Särskilt intensifieras samarbetet mellan kompetenscentrumen för boende och miljöteknologi.

Genomförande och uppföljning

Landskapsprogrammet genomförs i samarbete, där bl.a. kommunerna, landskapsförbunden, utvecklingsbolagen, statens myndigheter, utbildningsanstalterna, forskningsanstalterna, organisationerna och privata sektorer deltar. Staten och kommunerna är centrala finansiärer. I landskapsprogramets årliga genomförandeplan definieras centrala projekt, finansiering och intressebevakningens behov. Nationella och EU:s program är centrala medel när programmet genomförs.

I förslagsskedet framläggs en bedömning om programenligt finansieringsbehov inom vart och ett förvaltningsområde. Bedömningen ska basera sig på beredningen av genomförandeplanen för samma period.

- Uppföljningsplanen (nyckeltalen för uppföljningen) kompletteras under beredningen.

Konsekvensbedömning och deltagande

Deltagande

Nylands (N) och Östra Nylands (ÖN) förbunds landskapsprogramteam, som består av experter, har berett landskapsprogrammet i växelverkan med förbundens intressegrupper. Medlemskommunerna och Nylands ELY-central är centrala parter i myndighetssamarbetet. Nylands och Östra Nylands landskapsstyrelser samt landskapets samarbetsgrupper och deras sekretariat (MYR och MYRS) har i olika skeden behandlat beredningsmaterialet.

Berednings- och behandlingsmaterialet framgår av en bilaga.

Utkastet till landskapsprogram framläggs i juni 2010. Alla som är intresserade har möjlighet att under 30 dagar ta del av programutkastet samt uttrycka sin åsikt om det. Utkastet till landskapsprogram och miljökonsekvensbeskrivningen skickas på remiss till områdets kommuner, viktigaste aktörer och samfund samt till centrala myndigheter.

Programberedningen fortsätter och de delar som saknas i programmet kompletteras i arbetsprogrammet på hösten efter remissen i enlighet med det bifogade schemat för beredning och behandling. Målet är att landskapsfullmäktige i bägge landskapsförbunden godkänner programmet i december 2010.

- Kompletteras i beredningsarbetet

Konsekvensbedömning

Miljöns läge i Nyland

Naturen i Nyland är mycket mångsidig. Topografin är omväxlande och där finns många växt- och djurarter. Kusten, havsområdet och vattendragen utgör en värdefull del av naturen. På området finns såväl gammal kulturmiljö och landsbygd med odlingsområden som ny stadsbetonad struktur och nationella affärscentrum. Helsingfors metropolområde är den största bostadskoncentrationen i vårt land.

På grund av människans verksamhet är miljöbelastningen kraftig och markanvändningen ändrar snabbt. Trafiklederna och en splittrad samhällsstruktur har skurit ner grönförbindelserna. En större bebyggd areal (hus, vägar etc.) minskar växternas och djurens livsrum och ändrar deras levnadsbetingelser. Vissa växter, naturtyper, djur och livsmiljöer har dessutom minskat i och med att det traditionella jordbruket har minskat. Klimatförändringen syns i Nyland genom att flyttfåglarna kommer tidigare på våren och det dyker upp nya växt- och djurarter.

Luftens kvalitet har blivit bättre i och med att svavelutsläppen har minskat. Trafiken försämrar betydligt luftens kvalitet i huvudstadsregionen samt kväveoxid- och dammhalterna är tidvis höga. Trafiken förorsakar dessutom stora bullerolägenheter.

Klassificeringen av vattnens tillstånd har förnyats så att man i stället för vattnets användbarhet numera utvärderar vattnens ekologiska tillstånd och hur människans verksamhet har inverkat på vattnen. Ju större inverkan människans verksamhet har jämfört med vattnets naturliga tillstånd, desto sämre är det ekologiska tillståndet (klasserna: utmärkt, god, tillfredsställande, försvarlig och dålig). Vattendragens tillstånd i Nyland och i Östra Nyland är huvudsakligen tillfredsställande, försvarligt eller dåligt. Alla kustvatten är i antingen tillfredsställande, försvarligt eller t.o.m. dåligt skick.

Grundvattnets kvalitet är i regel god. Människans verksamhet har dock på oroväckande många ställen förorenat marken och försämrat grundvattnets kvalitet.

(källa: Miljöns tillstånd i Nyland 2008, Nylands miljöcentral samt Nylands åtgärdsprogram för vattenvård).

Konsekvensbedömning

I beredningen av landskapsprogrammet för hela Nyland har miljöbedömningarna enligt SOVA-lagen (lag om miljökonsekvensbedömning för myndigheternas planer och program) tillämpats. I stället för miljökonsekvensbedömning används här benämningen konsekvensbedömning, eftersom förutom miljökonsekvenserna också bedöms ekonomiska, sociala och kulturella konsekvenser.

Med bedömningen eftersträvas att utvecklingsmålen och åtgärderna i landskapsprogrammet inte i betydande grad ska inverka vare sig på miljöns tillstånd eller på människorna i landskapet. När utvecklingsåtgärderna planeras bedöms huruvida de förorsakar betydande konsekvenser bl.a. för:

- människornas hälsa, levnadsförhållanden och trivsel,
- marken, vattnen, luften, klimatet, vegetationen, organismerna och naturens mångfald,
- samhällsstrukturen, den byggda miljön, landskapet, stadsbilden och kulturarvet,
- utnyttjande av naturresurser samt
- för ovannämnda faktorerers interaktion.

En bedömningstabell har upprättats för bedömningen av landskapsprogrammets konsekvenser (tabell x). I den bedöms landskapsprogrammets konsekvenser enligt utvecklingsmålen för var och en handlingslinje samt som helhet.

Hållbar utveckling, d.v.s. att främja ekonomisk, ekologisk och kulturell hållbarhet har i alla handlingslinjer ställts som utgångspunkt för utvecklingen. De sammantagna konsekvenserna av landskapsprogrammet är sålunda övervägande positiva.

De sannolikt mest betydande, negativa konsekvenserna av landskapsprogrammet utgörs av miljöriskerna som trafiken och godstrafiken förorsakar. Konsekvenserna av ekonomins, befolkningens och trafikens tillväxt, såsom ökat behov av utrymme och energi är starkt förknippade med varandra. Följderna för miljön och trivseln i området (t.ex. emissioner i luften och i vattnet samt för klimatet) kan vara betydande.

KONSEKVENSER		För människorna								ekonomin			naturförhållandena				regionstrukturen och miljön					utnyttjande av naturresurser							
		hälsan	levnadsförhållandena och rekreation	utbildning och kompetens	syssetsättning	välstånd	säkerhet	trivsel	jämlikhet	lokal identitet	ekonomisk utveckling	konkurrenskraft och landskapets image	kommunal ekonomi	marken	vatten	luften	klimatet	vegetationen, organismerna och naturens mångfald	samhällsstrukturen	den byggda miljön	landskapet, stadsbilden	kulturarvet	ekologiska nätverk	förvaltning	förnybara naturresurser	ickeförnybara naturresurser	återanvändning av material		
Utvecklingsmål																													
HANDLINGSLINJER	Samarbetet i det nya området och områdenas roll	1.1 Metropollandskapets nuvarande samarbetsstrukturer – målet är nätverkande samarbete																											
		1.2 Nya verksamhetsmodeller för regionutveckling																											
	Monopollandskapets konkurrensförmån	2.1 Logistikåtgärder och nya energilösningar ger näringslivet goda verksamhetsförutsättningar																											
		2.2 Närings servicen ska stärka företagsvänligheten och öka företagens etableringsintresse																											
		2.3 Kompetens stärker konkurrenskraften																											
		2.4 En öppen innovationsmiljö med kundens behov som utgångspunkt																											
	Invånarnas välfärd och förutsättningarna för service	3.1 Välfärds- och kulturtjänsterna tryggas och utvecklas																											
		3.2 Hälsan främjas och hälsoskillnaderna jämnas ut																											
		3.3 Förebyggande av utslagning bland ungdomar																											
	Region- och samhällsstrukturen samt miljön	4.1 En enhetlig samhällsstruktur och kvalitativ livsmiljö																											
		4.2 En hållbar och trygg persontrafik																											
		4.3 Fungerande trafikleder																											
		4.4 Ett bra tillstånd i miljön																											
		4.5 Energieffektivitet vid byggande och nya energilösningar																											
	Sammantagna konsekvenser																												

Skala

- positiva konsekvenser
- konsekvenserna huvudsakligen positiva
- inga uppgifter eller motstridiga åsikter om konsekvenserna
- inga konsekvenser
- konsekvenserna huvudsakligen negativa
- negativa konsekvenser

utkast 200510

BEDÖMNINGEN HAR INTE SLUTFÖRTS

Bilagematerial

- Landskapsöversikt 2033 för Nyland, Vision och strategi
- Landskapsöversikt 2040 för Östra Nyland
- Landskapsprogram 2011-14 för hela Nyland, Arbetsprogram samt program för deltagande och bedömning
- Landskapsprogram 2007– 2010 utvärderingsrapport
- Metropolimaakunnan toimintaympäristö ja muutosilmiöt. Lähtökohtia ja kehittämishaasteita maakuntaohjelman laadinnalle. Seppo Laakso, Kaupunkitutkimus TA Oy. 2010

BILAGA 1. Centrala regionala och riksomfattande material som har beaktats i utarbetningen strategier/finansieringsprogram

(Kompletteras under arbetets gång)

- Kompetenscentrumprogrammet OSKE
- Programmen för kohesion och konkurrenskraft (KOKO): KOKO-programmen för KUUMA -regionen, Västra Nyland, Hyvinge-Riihimäki ekonomiområde samt för Östra Nyland
- Avsiktsförklaring om strategin för metropolområdets konkurrenskraft
- Nylands närings-, trafik- och miljöcentralens (ELY) och regionförvaltningsverkets (AVI) resultatavtal och ministeriernas aktuella regionstrategier
- Statsrådets principbeslut om stads-, landsbygds- och skärgårdspolitiken
- De riksomfattande målen för områdesanvändningen (VAT)
- Nylands och Östra Nylands täckande beredning av den gemensamma landskapsplanen. I materialet ingår strukturmodellerna 2035 för Nyland och Östra Nyland inklusive bedömningsrapport (remiss till 31.8.2010)
- För området gäller avsiktsförklaringarna (intensionsavtal) om trafiksystemplanerna:
- Trafiksystemplan för huvudstadsregionen (PLJ 2007), avsiktsförklaring 2008 - 2011, beredning av HLJ 2011 14 i kommunen
- Trafiksystemplan för Mellersta Nyland och Hyvinge - Riihimäki regionen (KEHYLI), avsiktsförklaring 2008 - 2011
- Trafiksystemplan för Västra Nyland, avsiktsförklaring 2009 - 2012
- Östra Nylands trafikstrategi, avsiktsförklaring 2009 - 2012
- Södra Finlands EAKR -program och ESR -programmets riksomfattande och regionala del
- EU:s strategi 2020
- EU:s Östersjöstrategi
- Vattenvårdsplan för Kymmene älv – Finska viken och åtgärdsprogram för Nyland
- Miljöns tillstånd i Nyland 2008, Nylands miljöcentral
- Åtgärdsprogram för vattenvården i Nyland
- Övriga regionala strategier, såsom Nylands kulturstrategi, invandrarstrategi, strategi för konkurrenskraft och näringar, scenarioarbetet för BASAAR-projektet, Nylands förbunds strategi andra vågen, RoadMap materialet
- Landskapens konjunkturöversikt
- Uarbetningen av landskapsprogrammet 2011 - 2014, ANM:s anvisning 16.6.2009
- Lag om regionernas utveckling (1651/2009) och på basis av den utfärdad förordning (1695/2009).

LIITE 2 KOKO UUDENMAAN MAAKUNTAOHJELMAN 2011-14 SEURANTAINDIKAATTORIT
Luonnos 28.2.2010

INDIKAATTORI	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2014 tavoite
Muuttoliike ja väestö							
- väestön määrä	1 394 199	1 452 083	1 467 453	1 483 719	1 501 511	1 517 542	1 610 000
- vieraskielisiä (muu kuin suomi tai ruotsi äidinkielenä) %	53 814	78 404	85 689	94 680	104 087	113 054	
- 75 vuotta täyttäneet, % väestöstä	5,1	5,5	5,6	5,7	5,7	5,8	
- 20-35 vuotiaiden nettomuutto	7 723	6 121	7 343	8 124	8 339	6 710	
- nettomuutto, % väestöstä	0,60	0,40	0,53	0,60	0,66	0,56	
- luonnollinen väestönkasvu, % väestöstä	0,45	0,47	0,51	0,48	0,52	0,50	
- vanhushuoltosuhte (yli 65 vuotiaat / 15-64 vuotiaat)	0,17	0,18	0,18	0,18	0,19	0,19	
- väestömuutos, % väestöstä	1,05	0,87	1,04	1,08	1,17	1,06	
Kilpailukyky							
- BKT/asukas *	34 928	37 947	39 994	41 319	41 420	38 276	43 000
- liikevaihdon kasvu, %	..	5,1	5,1	3,7	1,4		
- uudet yritykset	8 309	10 554	11 516	12 720	12 421	11 387	
- lopettaneet yritykset	7 798	7 004	7 654	7 786	9 920		
- tulotaso/henkilö	24 625	26 613	26 865	28 627	29 031		
Talouden tasapaino							
- kuntien vuosikate euroa/asukas	654	395	568	639	545		
Työllisyys							
- 15-64 v. työllisyysaste	74,4	73,9	74,7	75,3	76,0	74,0	
- 15-64 v. Työttömyysaste (joulukuu)	7,5	7,6	6,6	5,4	5,5	7,7	?
- Alle 25-vuotiaiden työttömien osuus työttömistä, %	8,0	7,4	7,2	6,6	8,1	9,9	
- työpaikkojen määrä	722 326	738 477	752 396	775 223	..		
Alueen sisäiset erot							
- tulotason keskihajonta kunnittain (€/asukas)	6567	4913	5692	6672	6440		
Osaaminen							
- tutkinnon suorittaneiden osuus 15 v. Täytäneistä	64	67	67	68	68	..	
- peruskoulun jälkeistä tutkintoa vailla olevien 25-29 -vuotiaiden osuus vastaavankäisistä, %	17	17	17	18	19		?
- kolmen suurimman toimialan osuus työpaikoista	70	72	72	..	..		
- korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus	30,6	32,5	32,9	33,2	33,9		
- koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17-24-vuotiaiden osuus vastaavankäisistä, %	14,59	14,60	14,54	14,92	..		
- 16-18 vuotiaiden koulutuksen aloituspaikat suhteessa ikäluokkaan	1,24	1,26	1,22	1,22			
Elinympäristön laatu ja aluerakenne							
- haja-asutuksen osuus väestömäärän muutoksesta, %	9,9	12,2	..	10,1	11,6		
- uusiutuvan energian osuus energiankulutuksesta							
- vesistöjen fosforin pistekuormitus, tn	84	60	49	45	51	44	
- vesistöjen typen pistekuormitus, tn	2 731	1 687	1 545	1 626	1 764	1 408	
"- uusmaalaisten työmatkojen (< 200 km) keskipituus (km)"	11,1	12,0	..	..	..		
- Uudellemaalle suuntautuvien työmatkojen (< 200 km) pituus yht. (milj. km/pv)	17,3	19,1	..	..	..		
- henkilöautot / 1000 as.	383	420	430	433			
Asuminen							
- asuntotuotanto	11 378	10 956	9 987	10 504	8 586	6 282	
- muutos vuokra- ja asumisoikeusasuntojen määrässä	6 044	-12 165	1 766	716	966		
- pks:n as. vuokra (ind. koko maa-pks=100)**		133	131	129	131		
- asuntojen hinta (ind. koko maa-pks=100)***		177	178	181	180		
Hyvinvointi							
- pitkäikäistyöttömät, % työttömistä	31,3	29,4	28,0	25,0	19,1	15,0	
- sairastavuusaste (indeksi koko maa=100)	89,2	88,9	88,8	88,3	87,8		
- toimeentulotukea saaneet 25-64 -v., % vastaavankäisistä väestöstä****	8,4	6,6	6,4	6,1	6,0		
- kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17-vuotiaat (osuus vastaavankäisistä)****	1,2	1,4	1,4	1,4	1,5		

* = vuoden 2009 luku Etlan arvio
 ** = arava- ja vapaarahoitteiset vuokra-asunnot yhteensä
 *** = vapaarahoitteisten asunto-osakehuoneistojen keskimääräiset kauppahinnat
 **** = Uusimaa - Pukkila ja Myrskylä (HUS alue)
 .. = tietoa ei ole saatu tai se on liian epävarma esitettäväksi

Sarakkeessa "2014 tavoite" on TEM pyytämistä tavoitteista esitetty ne, jotka on luonnosvaiheessa voitu asettaa.

Lähteet: Tilastokeskus, Stakes ja Suomen ympäristökeskus